

Київський університет імені Бориса Грінченка

ISSN 2311-2409 (Print)
ISSN 2412-2009 (Online)
DOI:10.28925/2311-2409.2021.36

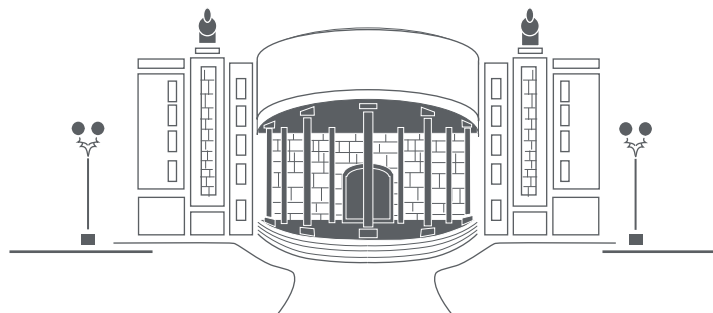
Педагогічна ОСВІТА:

теорія і практика

Pedagogical Education:
Theory and Practice

Психологія
Педагогіка

Psychology
Pedagogy

Збірник
наукових праць

№ 36 (2) • 2021

ЮВІЛЕЙНИЙ ВИПУСК ДО 20-РІЧЧЯ ЖУРНАЛУ

Рік заснування — 2001
Виходить двічі на рік

The year of foundation — 2001
Frequency: semi-annual

Київ • 2021

Л. М. Гриневич

проректор з науково-педагогічної
та міжнародної діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент
l.hrynevych@kubg.edu.ua

ORCID id 0000-0002-5818-8259

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У зв'язку з реформою «Нова українська школа», яка базується на впровадженні нового переліку компетентностей учня, змінюються і вимоги до професії вчителя, які систематизує новий професійний стандарт. Метою статті є обґрунтування доцільності компетентнісного виміру професійного стандарту вчителя, його структури, можливостей застосування. У статті досліджено типологію професійних стандартів вчителя, обґрунтовано структуру українського професійного стандарту на основі чинної нормативно-правової бази, підходи до його кодифікації, узагальнено перелік компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти, визначено різні напрями застосування стандарту, зокрема, для розробки освітніх програм підготовки педагогів, курсів підвищення кваліфікації вчителів, самооцінки вчителя, планування його професійного розвитку, оцінювання його діяльності через сертифікацію та атестацію.

Ключові слова: компетентнісний професійний стандарт вчителя; компетентності; реформа «Нова українська школа»; трудові функції.

© Гриневич Л. М., 2021

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021

Вступ. Реформа повної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ) стала відповіддю на усвідомлений запит суспільства на якісну та доступну освіту, орієнтовану на майбутнє.

У 2016 році Колегія Міністерства освіти і науки підтримала концепцію реформи із засадничими принципами, основними напрямками і графіком упровадження до 2030 року [6], і Кабінет міністрів України схвалив Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [19].

Реформа впроваджується за трьома ключовими напрямками: модернізація змісту освіти та стандартів, оновлення освітнього простору і професійний розвиток учителів. Проте, врешті-решт, усі ці три елементи сходяться навколо педагога, і саме від вчителя залежить як успішне впровадження реформи загалом, так і успішна та щаслива самореалізація кожної окремої дитини.

Як вказує Андреас Шлейхер у праці «Найкращий клас у світі», «Якість освітньої сис-

теми не може бути кращою, ніж якість вчителів у цій системі. Тож залучення, розвиток і утримування найкращих вчителів – найважливіше завдання освітніх систем» [1].

А якість учителів залежить від статусу професії педагога, вимог до цієї професії, визначених професійним стандартом чи іншими інструктивними документами, а також можливостями здобуття вищої освіти і системного підвищення кваліфікації, які базуються на сучасних вимогах до педагогічної професії.

Звісно, підвищення вимог до вчителя має супроводжуватися підняттям його соціального статусу, зокрема, заробітної плати. Так, запровадження реформи НУШ у 2017 році супроводжувалося підвищенням оплати праці вчителів на 50%. Загалом за період з 2016 по 2019 роки оплата праці вчителів в Україні зросла, в середньому, на 85% [3].

Відповідно до статті 61 Закону України «Про освіту», прийнятого у 2017 році, мінімальний посадовий оклад вчителя, педагогічного працівника повинен бути на рівні трьох мінімальних

заробітних плат. У перехідних положеннях зазначеного закону вказана проміжні конкретні дата і показник, які мають бути досягнуті, зокрема, у «2023 році посадовий оклад педпрацівника найнижчої кваліфікації має становити не менше чотирьох прожиткових мінімумів для працездатних осіб» [17]. Для досягнення цієї мети була прийнята постанова Кабінету Міністрів №822, яка демонструвала цей поступовий перехід, проте ця постанова була призупинена в 2020 році.

Тож зростання оплати праці і підняття престижності професії педагогів і надалі залишається актуальним.

Підвищення вимог до професії супроводжується оновленням професійних стандартів, вимог до освітніх програм підготовки і професійного розвитку підвищення кваліфікації. Упродовж 2017-2020 рр. після прийняття Концепції НУШ було модернізовано освітнє законодавство з урахуванням цілей і потреб реформи, напрацьовано оновлену нормативно-правову базу, включаючи компетентнісний Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020) [16].

Очевидно, що для професійного розвитку важливо гармонізувати підготовку вчителів з новими державними стандартами, за якими навчаються учні, і підготувати вчителів до нових методик викладання, щоб досягти навчальних результатів, описаних у цих стандартах.

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування доцільності компетентнісного виміру професійного стандарту вчителя, його структури, можливостей застосування.

Завдання статті полягають у дослідженні типології професійних стандартів, аналізі рекомендацій щодо професійних стандартів з європейського досвіду, обґрунтуванні структури українського професійного стандарту на основі чинної нормативно-правової бази, визначенні переліку компетентностей сучасного вчителя в умовах реформування освіти, вироблення пропозицій структури стандарту, його кодифікації та напрямів використання.

Аналіз сучасних досліджень засвідчив, що в останній час світова наукова та педагогічна спільнота активно почала звертатися до ідей стандартизації освіти та створення системи професійних стандартів вчителя.

Компетентнісний підхід у професійному розвитку вчителя та досвід професійної підготовки педагогів і її стандартизації активно досліджувалися українськими і зарубіжними науковцями.

Зарубіжний досвід (зокрема країн Європи, США та Австралії) у сфері підготовки майбутніх учителів в умовах стандартизації вищої освіти, професійні стандарти і кваліфікації вчителів

вивчали Н. Авшенюк [4, 7, 20], В. Бахрушин [2], Н. Мельник [8], Н. Муқан [9], С. Стрілець [24], Л. Пуховська [7, 21] та інші. Серед зарубіжних публікацій у досліджуваній сфері слід відзначити праці таких дослідників як Е. Kleinhenz, L. Ingvarson [25], S. Leonard [26], A.J. Taylor [30], M. Pedaste, A. Leijen, K. Poom-Valickis, E. Eischmidt [28] та ряду інших.

Посилаючись на працю OECD «What difference do standards make to educating teachers» зазначимо, що професійний стандарт має описувати здатності, знання та уміння, якими вчителі повинні володіти, а також очікувані рівні досягнень [32].

Згідно з європейськими рекомендаціями професійний стандарт розглядається у двох вимірах: 1) стандарт як професійні цінності, який передбачає визначення загальних ідей та положень, опис необхідних компетентностей – знань, умінь, ставлень і 2) стандарт як мірило, який окреслює кваліфікаційні рівні за визначеними критеріями [29].

Професійний стандарт як політичний інструмент поділяють на два типи: технічний професійний стандарт, який націлений на вимірювання, моніторинг професійної діяльності та на її порівняння та регулювання, і розвивальний стандарт, який містить у собі визначення компетентностей, які вказують на результативність, підкреслюють цінності, мету, цілі та ролі в навчанні [32].

Основні положення компетентнісного підходу як методології професійної підготовки розвивали у своїх працях В. Лунячек [5], О. Овчарук, О. Пометун, С. Паламар, К. Рудницька, А. Вітченко, Т. Сорочан, Т. Борова, В. Масич, Г. Хоружий, Г. Дегтярьова та інші. При цьому компетентнісний підхід розглядається як методологічний орієнтир розвитку сучасної освіти, надаються пропозиції до набору ключових компетентностей вчителя, обґрунтовуються переваги компетентнісного підходу для оцінки професійного розвитку сучасного фахівця і необхідність створення компетентнісних моделей фахівця, визнається особливе значення ціннісних орієнтирів педагога розробляються пропозиції щодо сутності і структури окремих професійних компетентностей [5].

Особливе місце в системі джерел дослідження проблематики компетентнісного виміру професійних стандартів вчителів займають аналітичні документи та оглядові матеріали міжнародних організацій [27, 29, 31-32].

У напрямі розробки основ національних та міжнародних стандартів освіти та професійних стандартів вчителя здійснюють свою діяльність Організація міжнародного співробітництва і розвитку, ЮНЕСКО, Європейська комісія та ряд інших універсальних та регіональних міжнародних організацій. Категорії «стандарт освіти», «професійний стандарт» розглядаються у наукових джерелах та в міжнародних і національних документах у тісному зв'язку з такими категоріями як якість, доскона-

лість, академічна цінність, ефективність і результативність професійної діяльності тощо.

Різноманітні визначення категорій стандарту педагогічної освіти та професійного стандарту вчителя містять багато спільних рис і зводяться до того, що ці категорії є сукупністю встановлених державою і визнаних суспільством вимог на рівні змісту освіти, організації навчально-виховного процесу, кваліфікаційних характеристик фахівця до базової підготовки вчителів, їхньої педагогічної діяльності і подальшого професійного розвитку.

Особливої актуальності проблема створення компетентнісної моделі фахівця набула після прийняття нового освітнього законодавства, яке вказало на необхідність узгодження освітніх стандартів і програм з відповідними професійними стандартами [5].

1.1. Нормативно-правове регулювання у підготовці та професійному розвитку вчителя.

Один із пріоритетів реформи Нової української школи – зміни в системі професійної підготовки, підвищення кваліфікації, особистого і професійного зростання вчителя. Закони «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», підзаконні нормативні акти надали вчителю свободу працювати за власними навчальними програмами, обирати методи, стратегії, способи й засоби навчання.

Основу нормативно-правового регулювання у підготовці та професійному розвитку вчителя на даний час складають такі нормативно-правові акти:

- Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII [11];
- Закон України «Про освіту» 2017 [17];
- Закон України «Про повну загальну середню освіту» 2020 [18];
- Методика розроблення професійних стандартів, затверджена Наказом Міністерства соціальної політики України від 22 січня 2018 р. № 74 [14];
- Концепція розвитку педагогічної освіти, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776 [13];
- План впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 03 січня 2019 р. № 7 [15];
- Постанова КМУ № 800 від 21.08.2019 р. «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» [12];
- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2020) [16].

У Постанові КМУ № 800 від 21.08.2019 р. «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних

і науково-педагогічних працівників» вказано, що програми професійного розвитку вчителів мають містити інформацію про визначений перелік компетентностей як загальних так і фахових. Серед основних напрямків підвищення кваліфікації у Постанові вказані мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність та інші професійні компетентності.

Досвід роботи за професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) продемонстрував обмеження в умовах проведення реформи «Нова українська школа», оскільки він не враховував всіх необхідних компетентностей учителя, які впливають з Державного стандарту початкової освіти, запровадженого у 2018 році. Виникла необхідність якнайшвидшого прийняття пересмисленого професійного стандарту вчителя, який відповідає вимогам сучасної школи, і може стати основою для розробки освітніх програм підготовки і підвищення кваліфікації педагогів відповідно до чинної нормативно-правової бази.

На нашу думку, сучасний професійний стандарт вчителя мав би поєднувати як технічну складову, так і розвивальну складову, яка має містити визначення компетентностей, що вказують на результати, підкреслюють цінності в навчанні. Такий стандарт можна буде використовувати як для оцінювання професійної діяльності вчителя, так і для його професійного розвитку.

Саме тому в 2020 році був затверджений компетентнісний Професійний стандарт учителя за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти» на основі пропозицій експертного середовища, зокрема, розроблених у проекті «Професійний стандарт вчителя нового покоління і кращі НУШ-технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками», який реалізується Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» [20].

1.2. Компетентнісний професійний стандарт учителя.

Нові результати, яких ми очікуємо від шкільного навчання натомість вимагають нових сучасних компетентностей і від учителя. Такі вимоги до вчителя викладені у компетентнісному Професійному стандарті вчителя.

24 грудня 2020 року був затверджений новий Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» та «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [16].

Пересмислений профстандарт враховує як професійну ідентичність учителя, так і партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу [16]. Під час проектування цього стандарту вра-

ховувалися різні властивості стандарту як інструменту забезпечення якості освіти вчителів.

Новацією профстандарту є опис послідовного розвитку компетентностей на різних щаблях кар'єри – від спеціаліста до вчителя вищої категорії. Це своєрідна дорожня карта для вчителя. Вона мотивує та допомагає об'єктивно визначити потребу в підвищенні кваліфікації, а також будувати кар'єру на основі самооцінювання в поєднанні з можливим зовнішнім оцінюванням (освітні експерти, супервізори, наставники).

Адже неможливо очікувати, що молодий вчитель, який щойно завершив навчання в універ-

ситеті, і вчитель, який має великий досвід і працював над професійним розвитком, будуть мати однаковий рівень розвитку компетентностей. У Новому стандарті важливо було показати динамічність розвитку, перспективи вчителя, можливості розвивати власні професійні вміння, знання, цінності.

Компетентності вчителя у стандарті поділяються на 5 загальних і 15 професійних. Загальні (наскрізні), зокрема: «громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька» [16] відповідають компетентностям учня Нової української школи.

Таблиця 1.

Трудові функції компетентнісного професійного стандарту [16]

А – Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)	Б – Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу	В – Організація безпечного, інклюзивного освітнього середовища	Г – Управління освітнім процесом	Д – Безперервний професійний розвиток
A1 мовно-комунікативна компетентність	B1 психологічна	V1 інклюзивна	G1 прогностична	D1 інноваційна
A2 предметно-методична компетентність	B2 емоційно-етична	V2 здоров'язбережувальна	G2 організаційна	D2 здатність до навчання впродовж життя
A3 інформаційно-цифрова компетентність	B3 компетентність педагогічного партнерства	V3 проєктувальна	G3 оцінювально-аналітична	D3 рефлексивна

Наприклад, в учнівському стандарті є вміння конструктивно співпрацювати і спілкуватися, адекватно реагувати на конфлікти, а до профстандарту вчителя включено вміння слухати й чути учнів, запобігати конфліктам [10]. У профстандарті визначено п'ять трудових функцій, які максимально повноцінно охоплюють всі сфери діяльності вчителя, кожна з яких, в свою чергу розкривається через три професійні компетентності. (Таблиця 1).

Новий професійний стандарт кодифіковано: трудові функції позначені відповідно літерами в алфавітному порядку, наприклад, А, компетентності – А1, здатності – А1.1., знання – А1.1.31, уміння та навички – А1.1.31. Кодифікація робить стандарт більш функціональним для структурування і розробки на його основі індивідуальної траєкторії професійного розвитку вчителя і відповідних пропозицій підвищення кваліфікації.

Висновки. Зважаючи на зазначене вище, ми дійшли висновку, що новий професійний стандарт вчителя із застосування компетентнісного підходу відповідає потребам реформування загальної середньої освіти на сучасному етапі,

зокрема, вимогам реформи «Нова українська школа».

Поєднання у ньому технічної і розвивальної функції дає можливість спроектувати розвиток компетентностей учителів у процесі їх зростання в кваліфікаційних категоріях. Тому, на нашу думку, ми можемо продуктивно використовувати новий Професійний стандарт для формування індивідуального професійного розвитку вчителя, яке слід розпочинати з самооцінювання вчителя, визначення тих компетентностей, а відповідно здатностей, знань і умінь, які йому необхідно розвивати, і до пошуку відповідних пропозицій для підвищення кваліфікації, які, зокрема, містяться на Національній платформі можливостей професійного розвитку педагогічних працівників «EdWay» (<https://edway.in.ua/uk/>).

На нашу думку, позиції професійного стандарту повинні стати орієнтирами в першу чергу для вимог до добровільної зовнішньої сертифікації, яка спрямована на виявлення і підтримку кращих вчителів, які працюють за новим Державними стандартами початкової і базової середньої освіти. У подальшому, після надання

трирічного терміну на підвищення кваліфікації за новими вимогами, профстандарт має застосовуватися і до обов'язкової внутрішньошкільної атестації вчителів.

Відповідно до Закону «Про вищу освіту» новий професійний стандарт має стати основою для створення відповідних стандартів вищої освіти, що повинно враховуватися при розробці та акредитації бакалаврських і магістерських освітніх програм підготовки вчителів. Відповідно до реформи «Нова українська школа», поза традиційними очікуваними професійними здатностями, ми повинні підготувати сучасного вчителя до педагогічної свободи, до самостійного конструювання навчальних програм на основі нових знань, технологій та методик, до застосування власної системи оцінювання і, зокрема, формувального оцінювання, до підвищення кваліфікації за власним вибором, до створення цифрових інструментів і цифрового контенту для навчання,

до формування в учнів соціально-емоційних (м'яких) навичок.

Завдання системи педагогічної освіти – надати допомогу вчителю у виконанні норм затвердженого стандарту, підвищити його обізнаність і спроможність щодо втілення загальних і професійних компетентностей в сучасному освітньому процесі.

У подальших дослідженнях варто поглибити і розвинути роль професійного стандарту як інструменту забезпечення якості освіти педагогів. Зокрема, з'ясувати механізми застосування професійного стандарту в оцінюванні діяльності вчителя і плануванні його професійного розвитку. Важливим є визначити вплив нового професійного стандарту на зміст і методи підготовки вчителів в закладах вищої освіти. Доцільним є також дослідити взаємозв'язок дотримання стандарту вчителем і результатів навчальних досягнень учнів в умовах реформи «Нова українська школа».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>
ISBN: 978-966-8853-87-6
2. Бахрушин В. Є. Професійні та освітні стандарти педагогів: світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/950-profesijni-ta-osvitni-standarti-pedagogiv-svitovij-dosvid>
3. Гриневич Л. М. Доступ до дошкілля безпосередньо впливає на успіх дітей у математиці, але нам катастрофічно не вистачає вихователів – потрібна реформа оплати праці. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/liliya-grinevich-dostup-do-doshkillya-bezposeredno-vplivaye-na-uspix-ditej-u-matematici-ale-nam-katastrofichno-ne-vistachaye-vihovateliv-potribna-reforma-oplati-praci>
4. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів : аналітичні матеріали / [Авшенюк Н. М., Дяченко Л. М., Котун К. В., Марусинець М. М., Огієнко О. І., Сулима О. В., Постригач Н. О.]. Київ : ДКС «Центр», 2017. 83 с.
5. Компетентнісний вимір професійного розвитку працівників освіти в сфері інтелектуальної власності : монографія / В. Е. Луначек, Н. П. Рубан, А. М. Бровдій та ін.; за заг. ред. В. Е. Луначека. Х. : ТОВ «Оберіг», 2020. 368 с. ISBN 978-966-8689-48-2
6. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» / Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Коберник І., Ковтунець В., Макаренко О., Малахова О., Нанаєва Т., Усатенко Г., Хобзей П., Шиян Р.; за заг. ред. М. Грищенко. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
7. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / [Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 280 с.
8. Мельник Н. І. Стандарти педагогічної освіти як базові критерії формування професійної компетентності педагогів у країнах Європи / Н. І. Мельник // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2014. Вип. 1(2). С. 132-136.
9. Мукан Н. В. Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл Великої Британії, Канади, США: монографія / Н. В. Мукан. Львів: Вид. Львівської політехніки, 2011. 248 с.
10. Нова українська школа. Дорожня карта реформи базової та профільної школи. / Вакуленко Т., Гриневич Л., Лінник О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич – К. : ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. 46 с.
11. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
12. Постанова Кабінету Міністрів України №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#n18>

13. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
14. Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів : Наказ Міністерства соціальної політики України від 22.01.2018 р. № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18#Text>
15. Про затвердження плану впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.01.2019 р. № 7. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-planu-vprovadzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
16. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 р. № 2736. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf
17. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
18. Про повну загальну середню освіту : Закон України від від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
19. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/249613934>
20. Професійний стандарт вчителя нового покоління/ [Н. Авшенюк, І. Андрощук, Л. Гриневич, С. Івашнюва, О. Ліннік, Н. Софій] – К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2021, – 72 с.
21. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою / Л. П. Пуховська, А. О. Ворначев, С. В. Мельник, Ю. І. Кравець; за наук. ред. Л. П. Пуховської. К. : «НВП Поліграфсервіс», 2014. 176 с.
22. Результати дослідження: Профстандарт учителя. URL: <https://uied.org.ua/rezultati-doslidzhennya-profstandart-uchitelya/>
23. Смагін І. І. Проблеми гармонізації професійних вимог у стандартах педагогічної діяльності / І. І. Смагін // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2019. Вип. 2. С. 164-168.
24. Стрілець С. І., Запорожченко Т. П. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи в умовах стандартизації вищої освіти. *Scientific World Journal*. Мінськ. 2017. №15. С. 5-9.
25. Kleinhenz E., Ingvarson L. Standards for Teaching : Theoretical Underpinnings and Applications. Australian Council for Educational Research. 1-1-2007.
26. Leonard S. Professional Conversations: Mentor Teachers' Theories-in-Use Using the Australian National Professional Standards for Teachers. *Australian Journal of Teacher Education*. December 2012.
27. Literature review Teachers' core competences: requirements and development. European Commission. Directorate-General for Education and Culture. 2011.
28. Pedaste M., Leijen A., Poom-Valickis K., Eisenschmidt E. Teacher professional standards to support teacher quality and learning in Estonia. *Eur J Educ*. 2019;54:389-399.
29. Supporting teacher competence development for better learning outcomes. European Commission. Education and training. July 2013.
30. Taylor, A.J. Teachers' experience of professional standards for teachers: A case study of the enactment of teaching standards in a high performing school system. Doctoral thesis, Australian Catholic University. 2-7-2016.
31. The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies. Eurydice Report. Publications Office of the European Union. 2015.
32. What difference do standards make to educating teachers? A Review with Case Studies on Australia, Estonia and Singapore. OECD Education Working Paper. № 174. 2018.

REFERENCES

1. Andreas Shleikher. Naikrashchyi klas u sviti: yak stvoryty osvitu niu systemu 21-ho stolittia [The best class in the world: how to create a 21st century education system] / Pereklala z anhl. Hanna Leliv. Lviv: Litopys, 2018. 296 s. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/yakist-osviti/shlyaykher-naykrashchiy-klas-u-sviti-yak-stvoriti-sistemu-osviti-21-go-stolittya.pdf>
ISBN: 978-966-8853-87-6 (in Ukrainian)

2. Bakhrushyn V. Ye. Profesiini ta osviti standarty pedahohiv: svitovyi dosvid. [Professional and educational standards of teachers: world experience] URL: <http://education-ua.org/ua/articles/950-profesijni-ta-osvitni-standarti-pedagogiv-svitovij-dosvid> (in Ukrainian)
3. Hrynevych L. M. Dostup do doskillia bezposeredno vplyvaie na uspih ditei u matematytsi, ale nam katastrofichno ne vystachaie vykhovateliv – potribna reforma oplaty pratsi. [Access to preschool directly affects children's success in mathematics, but we are catastrophically short of educators - we need a reform of wages] URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/liliya-grinevich-dostup-do-doshkilliya-bezposeredno-vplivaye-na-uspikh-ditej-u-matematici-ale-nam-katastrofichno-ne-vistachaye-vihovateliv-potribna-reforma-oplati-praci> (in Ukrainian)
4. Zarubizhnyi dosvid profesiinoi pidhotovky pedahohiv : analitychni materialy. [Foreign experience of professional training of teachers: analytical materials] / [Avsheniuk N. M., Diachenko L. M., Kotun K. V., Marusynets M. M., Ohienko O. I., Sulyma O. V., Postryhach N. O.]. Kyiv : DKS «Tsentr», 2017. 83 s. (in Ukrainian)
5. Kompetentnisnyi vymir profesiinoho rozvytku pratsivnykiv osvity v sferi intelektualnoi vlasnosti [Competence dimension of professional development of educators in the field of intellectual property] : monohrafiia / V. E. Luniachek, N. P. Ruban, A. M. Brovdii ta in.; za zah. red. V. E. Luniacheka. Kh. : TOV «Oberih», 2020. 368 s. ISBN 978-966-8689-48-2 (in Ukrainian)
6. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly «Nova ukrainska shkola» [Conceptual principles of reforming the secondary school “New Ukrainian School”] / Hrynevych L., Elkin O., Kalashnikova S., Kobernyk I., Kovtunets V., Makarenko O., Malakhova O., Nanaieva T., Usatenko H., Khobzei P., Shyian R.; za zah. red. M. Hryshchenko. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (in Ukrainian)
7. Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky pedahohiv u zarubizhnykh krainakh: teoriia ta praktyka [Competence approach to teacher training in foreign countries: theory and practice] : monohrafiia / [N. M. Avsheniuk, T. M. Desiatov, L. M. Diachenko, N. O. Postryhach, L. P. Pukhovska, O. V. Sulyma]. Kirovohrad: Imeks-LTD, 2014. 280 s. (in Ukrainian)
8. Melnyk N. I. Standarty pedahohichnoi osvity yak bazovi kryterii formuvannia profesiinoi kompetentnosti pedahohiv u krainakh Yevropy [Standards of pedagogical education as basic criteria for the formation of professional competence of teachers in European countries] / N. I. Melnyk // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriiia : Psykholohichni nauky. 2014. Vyp. 1(2). S. 132-136. (in Ukrainian)
9. Mukan N. V. Profesiinyi rozvytok uchyteliv zahalnoosvitnikh shkil Velykoi Brytanii, Kanady, SShA [Professional development of secondary school teachers in Great Britain, Canada, USA]: monohrafiia / N. V. Mukan. Lviv: Vyd. Lvivskoi politekhniki, 2011. 248 s. (in Ukrainian)
10. Nova ukrainska shkola. Dorozhnia karta reformy bazovoi ta profilnoi shkoly. [New Ukrainian school. Roadmap for basic and specialized school reform.] / Vakulenko T., Hrynevych L., Linyk O. ta inshi; za zah. red. L. Hrynevych. K. : TOV «AKME HRUP», 2021. 46 s. (in Ukrainian)
11. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. [On higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-VII] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (in Ukrainian)
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №800 «Deiaki pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv». [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 00800 “Some issues of professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers”.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#n18> (in Ukrainian)
13. Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.07.2018 r. № 776. [On approval of the Concept of development of pedagogical education: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16.07.2018 № 776.] URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennia-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (in Ukrainian)
14. Pro zatverdzhennia Metodyky rozroblennia profesiinykh standartiv : Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 22.01.2018 r. № 74. [On approval of the Methodology for the development of professional standards: Order of the Ministry of Social Policy of Ukraine dated 22.01.2018 № 74.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18#Text> (in Ukrainian)
15. Pro zatverdzhennia planu vprovadzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity : Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 03.01.2019 r. № 7. [About approval of the plan of implementation of the Concept of development of pedagogical education: the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 03.01.2019 № 7.] URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennia-planu-vprovadzhennia-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (in Ukrainian)
16. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z diplomom molodshoho spetsialista)»: Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy vid 23.12.2020 r. № 2736. [On approval of the professional standard for the professions

- “Primary school teacher”, “General secondary school teacher”, “Primary school teacher (with a diploma of junior specialist)”: Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine from 23.12. 2020 № 2736.] URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf (in Ukrainian)
17. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII. [On education: Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-VIII.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (in Ukrainian)
 18. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu : Zakon Ukrainy vid vid 16.01.2020 № 463-IX. [On complete general secondary education: Law of Ukraine of 16.01.2020 № 463-IX.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (in Ukrainian)
 19. Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. № 988-r. [On approval of the Concept of implementation of state policy in the field of reforming general secondary education “New Ukrainian School” for the period up to 2029: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 14, 2016 № 988-r.] URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934> (in Ukrainian)
 20. Profesiyni standart vchytelia novoho pokolinnia. [Professional standard of a new generation teacher] / [N. Avsheniuk, I. Androshchuk, L. Hrynevych, S. Ivashnova, O. Linnik, N. Sofii] K.: TOV «NVP «Interservis». 2021. 72 s. (in Ukrainian)
 21. Profesiini standarty i kvalifikatsii u krainakh z vysokorozvynutoiu ekonomikoiu. [Professional standards and qualifications in countries with highly developed economies] / L. P. Pukhovska, A. O. Vornachev, S. V. Melnyk, Yu. I. Kravets; za nauk. red. L. P. Pukhovskoi. K. : «NVP Polihrafservis», 2014. 176 s. (in Ukrainian)
 22. Rezultaty doslidzhennia: Profstandart uchytelia. [Research results: Teacher’s professional standard.] URL: <https://uied.org.ua/rezultati-doslidzhennya-profstandart-uchytelya/> (in Ukrainian)
 23. Smahin I. I. Problemy harmonizatsii profesiinykh vymoh u standartakh pedahohichnoi diialnosti. [Problems of harmonization of professional requirements in the standards of pedagogical activity] / I. I. Smahin // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya : Pedahohika. Sotsialna robota. 2019. Vyp. 2. S. 164-168. (in Ukrainian)
 24. Strilets S. I., Zaporozhchenko T. P. Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly v umovakh standartyzatsii vyshchoї osvity. [Training of future primary school teachers in the conditions of standardization of higher education.] Scientific World Journal. Minsk. 2017. №15. S. 5-9. (in Ukrainian)
 25. Kleinhenz E., Ingvarson L. Standards for Teaching : Theoretical Underpinnings and Applications. Australian Council for Educational Research. 1-1-2007. (in English)
 26. Leonard S. Professional Conversations: Mentor Teaches Theories-in-Use Using the Australian National Professional Standards for Teachers. Australian Journal of Teacher Education. December 2012. (in English)
 27. Literature review Teachers core competences: requirements and development. European Commission. Directorate-General for Education and Culture. 2011. (in English)
 28. Pedaste M., Leijen A., Poom-Valickis K., Eisenschmidt E. Teacher professional standards to support teacher quality and learning in Estonia. Eur J Educ. 2019; 54; 389-399. (in English)
 29. Supporting teacher competence development for better learning outcomes. European Commission. Education and training. July 2013. (in English)
 30. Taylor, A.J. Teachers experience of professional standards for teachers: A case study of the enactment of teaching standards in a high performing school system. Doctoral thesis, Australian Catholic University. 2-7-2016. (in English)
 31. The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies. Eurydice Report. Publications Office of the European Union. 2015. (in English)
 32. What difference do standards make to educating teachers? A Review with Case Studies on Australia, Estonia and Singapore. OECD Education Working Paper. № 174. 2018. (in English)

Гриневич Л.М.

КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНДАРТА УЧИТЕЛЯ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

В связи с реформой «Новая украинская школа», которая базируется на внедрении нового перечня компетентностей ученика, изменяются и требования к профессии учителя, которые систематизирует новый профессиональный стандарт. Целью статьи является обоснование целесообразности компетентностного измерения профессионального стандарта учителя, его структуры, возможностей применения. В статье исследована типология профессиональных стандартов учителя, обоснована структура украинского профессионального стандарта на основе действующей

нормативно-правовой базы, подходы к его кодификации, обобщен перечень компетентностей учителя в условиях реформирования общего среднего образования. Определены различные направления применения профстандарта, в частности, для разработки образовательных программ подготовки педагогов, курсов повышения квалификации учителей, самооценки учителя, планирования его профессионального развития, оценки его деятельности через сертификацию и аттестацию.

Ключевые слова: компетентности; компетентностный профессиональный стандарт учителя; реформа «Новая украинская школа»; трудовые функции.

Hrynevych L.

THE COMPETENCE DIMENSION OF PROFESSIONAL STANDARD OF NEW UKRAINIAN SCHOOL TEACHER

With regard to the New Ukrainian School reform (NUS), which is based on the implementation of a new list of pupil's competencies, new requirements for the teaching profession are systematized in the new professional standard. The purpose of the article is to substantiate the appropriateness of the competence dimension of the professional standard of a teacher, its structure, and opportunities to use.

In this article the recommendations on professional standards of teachers from European experience have been analyzed, the list of competencies of modern teachers in the context of national education reform has been summarized, the structure of the Ukrainian professional standard, which is based on the current legal framework, has been substantiated. The typology of professional standards of a teacher has been studied, the peculiarities of its structure have been highlighted through the definition of job functions, general and professional competencies described through the relevant abilities, knowledge and skills.

The combination of technical and developmental functions in the professional standard makes it possible to design the development of teachers' competencies in the process of their growth in qualification categories. The proposed codification of the standard makes it more functional for structuring and developing on its basis the individual trajectory of professional development of teachers and relevant proposals for professional development.

Different possibilities for using the professional standard have been defined in this article. In particular, among them are: the development of the corresponding educational programs of the bachelor and master degree on teacher training, the accreditation of these educational programs, self-assessment of a teacher, planning of their professional development, the estimation of their activity through voluntary external certification and mandatory in-school certification, the development of long-term and short-term teacher training courses.

Keywords: *competence professional standard of a teacher; competencies; the New Ukrainian School reform; job functions.*

Стаття надійшла до редакції: 29.10.2021р.

Прийнято до друку: 08.11.2021р.